

Kompas

Januari 2015

nummer 4

Colofon

Jaargang 6
Nummer 4
Januari 2015

Werkmateriaal met verwerkingsmogelijkheden voor leidinggevenden en kinderen van -12 kinderclubs.

Redactie

Mw. P.H. Herweijer, voorzitter
Mw. G.M. de Regt, eindredactie
Dhr. G.M.J. Eikelboom
Mw. J. de Jongh
Mw. J. Molenaar
Mw. D.J. Qualm-Visser
Dhr. J.T. Vogelaar
Mw. N.L. van Wijngaarden-Kersten

Abonnementen

De abonnementsprijs voor particulieren is € 15 per jaar. Leidinggevenden van aangesloten verenigingen ontvangen *Kompas* gratis. De ledenboekjes zijn bij de contributie van de vereniging inbegrepen.

Uitgave

Jeugdbond Gereformeerde Gemeenten
Postbus 79
3440 AB Woerden
T: (0348) 489948
W: www.jbgg.nl
E: info@jbgg.nl

Van de redactie

Gods geboden zijn goed. Ook mensen die zelf geen christen zijn, vinden vaak dat de Tien Geboden een goede leefregel zijn. Je moet niet stelen, niet liegen, elkaar niet van het leven beroven. Toch worden het derde en het vierde gebod massaal overtreden in onze maatschappij. Ongemerkt wordt Gods Naam misbruikt in uitroepen, reclame uitingen of krachttermen. Vaak hebben mensen er niet eens erg in dat Gods Naam in het geding is. En bij zondagsrust stellen niet-kerkelijke Nederlanders zich iets heel anders voor dan de 'dag des Heeren'.

Bij het derde en vierde gebod gaat het daarom vaak spannen in contacten met niet christelijke mensen. Dat geldt ook voor kinderen. Durf je er iets van te zeggen als een buurmeisje de Naam van Jezus gebruikt als er iets niet goed gaat? Kun je uitleggen waarom je op zondag niet meegaat met een vriendje uit de buurt als ze iets leuks gaan doen? Nog belangrijker is dat kinderen weten wat deze geboden voor hen zelf betekenen. Wat betekent de Naam van Jezus voor jou, verlang je naar de zondag omdat het Gods dag is?

Bij de bespreking van deze geboden is het goed niet te blijven hangen in het verbod, maar ook de positieve kant te laten zien. De Heere is het zo waard dat wij Zijn Naam belijden aan anderen. En Hij is het zo waard dat we een dag in de week afzonderen waarop we alle tijd hebben om samen met Zijn Woord bezig te zijn. Gods geboden zijn geen keurslijf, maar dingen die we uit liefde tot Hem mogen doen.

Gertrude de Regt

Lezen

Leviticus 24: 10-16

Kerntekst

Gij zult de naam des HEEREN uws Gods niet ijdelijk gebruiken; want de HEERE zal niet onschuldig houden, die Zijn naam ijdelijk gebruikt (Exodus 20: 7).

Zingen

Psalm 25: 2

Psalm 33: 11

Psalm 34: 10 en 11

Psalm 58: 1 en 2

Psalm 119: 1, 3, 9 en 17

Psalm 141: 1, 2 en 3

Psalm 145: 6 en 7

Wet des Heeren: 4 en 9

Het derde gebod

Eerbied voor Gods Naam

Toelichting op het thema van deze schets

Dit seizoen is het thema 'de Tien Geboden'. De boodschap is: In het houden van Gods geboden ligt groot loon. Steeds wordt gewezen op de Vervuller van de wet: de Heere Jezus Christus.

In deze schets wordt het derde gebod behandeld: Gij zult de Naam van de Heere Uw God niet ijdel gebruiken. Het gaat om het eerbiedig gebruiken van Zijn Naam, maar ook het niet vloeken en lasteren. De Heidelbergse Catechismus behandelt in zondag 37 ook nog het eed zweren. Dat is in deze schets buiten beschouwing gelaten.

Deze schets

De schets over de verzoeking in de woestijn bevat twee delen. De vertelling is in de eerste plaats bestemd voor de kinderen van -10. Voor hen is er ook een ledenboekje met enkele verwerkingen beschikbaar.

Voor de kinderen van +10 is er een Bijbelstudie. Enkele adviezen hiervoor:

- Laat de inleiding niet langer duren dan ongeveer vijf minuten. Het gaat er nu om dat de kinderen zelf de Bijbel lezen aan de hand van de vragen.
- Maak vervolgens groepjes, bij voorkeur niet groter dan zes kinderen. Belangrijk is dat bij ieder groepje een leidinggevende zit.
- Lees eerst samen het Bijbelgedeelte, als dat nog niet is gedaan.
- Vraag nu een kind om de eerste vraag voor te lezen. Als leidinggevende leid je het gesprek.

Houd hierbij rekening met de volgende dingen:

- Betrek stille of ongeïnteresseerde kinderen erbij door een vraag te stellen. Prikkel kinderen die een ongeïnteresseerde houding aannemen om na te denken of hun mening te geven. Geef onzekere kinderen een vraag die zij waarschijnlijk zullen kunnen beantwoorden.
- Kinderen die veel praten, waar nodig onderbreken en kort samenvatten.
- Zijweggetjes of eigen ervaringen van kinderen mogen, mits ze verband houden met het onderwerp. Niet te lang uitweiden.
- Laat je eigen inbreng summier, sturend en aanvullend zijn waar dat nodig is. Pas op voor teveel sturen of voorkauwen van antwoorden.
- Wanneer een kind een antwoord geeft wat niet bevredigt, vraag dan door. Neem antwoorden altijd serieus. Soms gebeurt het dat een kind geen serieus antwoord geeft, omdat het niet gemotiveerd is. Ga er dan wel serieus op in door een tegenvraag te stellen, zodat het kind moet nadenken over zijn of haar eigen antwoord.
- Laat door je eigen houding merken dat we eerbiedig met de Bijbel omgaan. Wees duidelijk in het feit dat je dit ook van hen verwacht.

Mogelijke inleiding Bijbelstudie

Punt 1-3 zijn ook geschikt als inleiding op het verhaal voor -10.

1. Vraag bij de Bond tegen vloeken een poster op, of download een afbeelding van de internetpagina van de Bond (<http://www.bondtegenvloeken.nl/downloads>). Vraag aan de kinderen wat de boodschap is, waar je deze posters aantreft en of ze de Bond kennen en wat de Bond doet.
2. Leg de kinderen de vraag voor: wat is vloeken volgens jou? Kinderen

zullen schelden en lelijke woorden ook aanmerken als vloeken. Maar vloeken is vooral het misbruiken van Gods Naam.

3. Kun je dit gebod overtreden zonder dat je vloekt? Denk samen na over het oneerbiedig of onnodig gebruiken van Gods Naam, je houding tijdens het Bijbellezen en gebed, bastaardvloeken.

Vertelling

Tussen de rotsen en bergen van de woestijn Sinai staan de tenten van de Israëlieten. Nog niet zo lang geleden hebben ze onderaan de berg Horeb gestaan en de Wet van God gekregen. Vol ontzag hebben ze het onweer gezien en het geluid van de bazuinen gehoord. Bevend hebben ze beloofd: "Wij zullen Gods geboden houden."

Hebben ze ook gedaan wat ze beloofden? Nee, het volk heeft gezondigd. Er is een gouden kalf gemaakt en duizenden Israëlieten hebben het aanbeden. Ze kunnen de geboden van de Heere niet houden. Elke dag zondigen zij weer. En elke dag hebben ze weer vergeving nodig en moeten ze vragen: Leer mij naar Uw wil te handelen. Herken jij dat?

Een grote groep mensen staat bij elkaar in het tentenkamp van de Israëlieten. In het midden staan Mozes en een jonge man met gebogen hoofd. "We hebben het allemaal gehoord, hij vloekte!" "Ja, ik zag dat hij ruzie aan het maken was met een andere man. Ze scholden eerst op elkaar en toen ineens lasterde hij de Naam van God!" De mensen kijken Mozes aan. "Wat moet er nu gebeuren? God heeft dit toch verboden? Dat hebben we toch bij de Horeb gehoord?"

Mozes kijkt naar de jonge man die door de Israëlieten bij hem gebracht is. Zijn vader is een Egyptenaar en zijn moeder is een vrouw van het volk Israël. Hij is één van de velen die met het volk is meegereisd op weg naar Kanaän.

"Dus als ik het goed begrijp, heeft hij ruzie gemaakt met een Israëliet en daarbij de Naam van God gelasterd?" vraagt Mozes. "Hebben jullie dat goed gehoord? Was het werkelijk de Naam van de Heere uitdrukkelijk vloeken?" De mensen knikken: "Ja, zo is het gegaan." Mozes kijkt ook de jonge man vragend aan. Onwillig knikt hij. Ja, dat heeft hij gedaan. Hij wilde het winnen van de man met wie hij ruzie had. Hij wilde hem beledigen en pijn doen en daarom had hij de Naam van zijn God gelasterd, alsof de Heere God geen machtige God was. Het was niet zomaar een scheldwoord geweest. Dat weet hij heel goed. En met zoveel getuigen erbij heeft ontkennen geen zin.

Mozes kijkt naar de mensen die om hem heen staan en zegt: "We hebben nog niet zo lang geleden onderaan de Horeb gestaan. We hebben de woorden van God gehoord en Zijn majesteit gezien. Het derde gebod was: *Gij zult de Naam van de HEERE Uw God niet ijdel gebruiken.* Dat heeft deze man toch gedaan en jullie hebben het gehoord. We zullen hem nu eerst apart zetten en dan aan God vragen wat Hij wil dat wij doen."

De man wordt weggeleid en naar een tent gebracht waar hij bewaakt wordt.

Mozes gaat bidden: "Heere, God van Israël, U hebt ons Uw Wet gegeven. U hebt ons daarin geleerd hoe wij U moeten dienen. Wij moeten U gehoorzamen, maar Heere wij zijn zondaren. Iedere dag zondigen wij tegen U. Daarom vragen wij U vergeving, elke dag weer.

U heeft ook gehoord wat deze man gedaan heeft toen hij ruzie had. Hoe hij Uw heilige Naam gelasterd heeft. U heeft de vreselijke woorden gehoord en U bent toornig geworden. Heere, wat zullen wij nu doen? Welke straf moeten wij deze man geven, zodat Uw toorn niet het hele volk zal treffen?"

Dan krijgt Mozes antwoord van God. Mozes zegt tegen de mensen die daar nog bij elkaar staan dat ze mee moeten komen naar de rand van het tentenkamp. "En neem de jonge man ook mee," zegt hij tegen de mannen die de wacht houden.

Als ze voorbij de laatste tenten zijn, staan ze stil: Mozes, de jonge man en de mensen die erbij waren, die gehoord hebben wat hij zei.

"Iedereen die de woorden van deze man gehoord heeft, moet nu zijn handen op het hoofd van de man leggen," gebiedt Mozes. Eén voor één komen de getuigen naar voren. Ze leggen hun handen op het hoofd van de jonge man en gaan dan weer terug naar hun plaats. Het is net alsof ze zo zeggen: "Wij hebben jouw vloeken gehoord, wij beschuldigen jou van godslastering. Daarom ben je schuldig en heb je straf verdiend."

Als iedereen dat gedaan heeft, spreekt Mozes opnieuw. Er klinkt verdriet in zijn stem. "Deze jonge man heeft tegen God gezondigd. Hij heeft de heilige Naam van God gevloekt. Het is alsof hij zegt dat de Naam van de Heere niets betekent, waardeloos is. Terwijl de Naam van de Heere is als de Heere Zelf, vol van macht en majesteit. God is trots op Zijn Naam en op Zijn eer, daarom is Zijn toorn over

deze zonde groot. Jullie hebben je handen op zijn hoofd gelegd, hij draagt zijn schuld. Hij moet nu ook de straf dragen. Neem allemaal een steen en werp die op de man, tot hij sterft." Het is een moeilijke opdracht, maar het is Gods wil. Zijn toorn moet gestild worden.

Hoe is het met jou? Moet je ook eerlijk toegeven dat je schuldig bent aan het derde gebod? Aan de andere geboden? Schuldig voor God, de straf verdiend? Misschien heb je nog nooit gevloekt. Maar ben je wel altijd eerbiedig? Misschien heb je vaak je ogen open onder het bidden of bid je helemaal niet mee omdat je met je gedachten met andere dingen bezig bent. Ook dan heb je gezondigd tegen het derde gebod. Ook dan heb je vergeving van je zonden nodig!

Een grote groep mensen is bij elkaar in een zaal in het huis van de hogepriester Kajafas. In het midden staat een Gevangene. Zijn handen zijn gebonden.

Veel getuigen zijn er al geweest die iets te zeggen hadden van Jezus van Nazareth. Maar elke getuige zegt iets anders. En iedereen weet: pas als twee getuigen hetzelfde zeggen, is dat het bewijs dat Jezus schuldig is. Eindelijk zijn er dan twee mensen die hetzelfde zeggen: "Hij heeft gezegd dat Hij de tempel zal afbreken en in drie dagen weer opbouwen."

Het is weer een leugen. Dit heeft de Heere Jezus niet gezegd. Hij heeft gezegd: "Breekt deze tempel en in drie dagen zal Ik hem oprichten." Jezus bedoelde daarmee dat Hij zou gaan sterven maar dat Hij na drie dagen weer uit het graf zou opstaan. Maar de overpriesters zoeken een reden waarom ze de Heere Jezus ter dood kunnen veroordelen.

"Antwoordt Gij niet, wat zeggen deze getuigen van U?" Maar Jezus zwijgt. Al de laster, alle valse beschuldigingen laat Hij over Zich heen komen. Hij, Die nooit zonde gedaan of gekend heeft, wordt belasterd en bespot. Toch is er nog steeds geen duidelijke beschuldiging waarvoor Hij de doodstraf kan krijgen. En dat moet wel.

Dan gaat Kajafas, de hogepriester staan. "Ik bezweer U bij de levende God, dat Gij ons zegt, of Gij zijt de Christus, de Zoon van God?" Dan kijkt de Heere Jezus op, recht in de ogen van de hogepriester. Rustig klinkt Zijn stem: "Het is zoals u het zegt." Toen Hij vals beschuldigd werd, zweeg Jezus stil. Maar nu het gaat om de eer van God, nu spreekt Hij. En Hij spreekt de waarheid. Niemand heeft ook kunnen zeggen wat Hij hier zegt: "Ik ben de Zoon van God."

Meteen trekt de hogepriester een scheur in zijn kleed en roept het uit: "Hij heeft God gelasterd! Deze Mens zegt dat Hij God is! We hebben geen getuigen meer nodig want jullie hebben het allemaal gehoord! Hij is doodschuldig!"

Daar staat de Koning van hemel en aarde, als een Misdadiger. Hij, de Reine, Die nooit één zonde heeft gedaan. Beschuldigd en ter dood veroordeeld. Wie de Naam van de Heere lastert, moet immers gedood worden? En dat is het vonnis: Jezus is een Godslasteraar! Is dat echt waar? Als er Eén is die de Naam van Zijn Vader altijd geëerd heeft, is dat de Heere Jezus. Toch zegt Hij niets terug. Hij wil de straf dragen in plaats van vloekers en Godslasteraars. Omdat Hij Zich als een Lam wil laten offeren. Omdat Hij, Die nooit één zonde heeft gedaan, voor schuldige zondaren de straf wil dragen. Over Hem wordt het doodsvonnissen uitgesproken, zodat wij het oordeel van God kunnen ontgaan.

Misschien voel jij je wel eens schuldig aan het derde gebod. Omdat je zweeg, toen iemand vloekte. Of omdat je oneerbiedig bent geweest, terwijl je wist dat dat verkeerd was. Misschien heb je daar nu verdriet van. Blijf er niet mee rondlopen, maar ga ermee naar de Heere Jezus. Hij, Die de straf droeg voor overtreders, wil ook jou vergeven. Hij wil je helpen om ook dit gebod te houden. Hij wil je zoveel liefde geven voor Zijn Naam, dat je die met eerbied gaat gebruiken. Dan krijgt de Heere de eer die Hij verdient en krijg jij vrede in je hart.

Aantekeningen bij de tekst

Exodus 20: 7

Vers 7 *ijdel*: lichtvaardig
gebruiken: opheffen, op de tong nemen, uitspreken

Leviticus 24: 10-16

Vers 11 *de NAAM*: van de HEERE - Jehova, de Verbondsgod.
en vloekte: onder vloeken moeten we ook alle goddeloze en onreine woorden verstaan waarmee we God onteren, Hem van onrecht en wreedheid beschuldigen, Hem verwijten maken of afdoen aan Zijn heerlijkheid.

Vers 12 *naar de mond des HEEREN*: naar het oordeel van God.
verklaring doen: het vonnis vellen, zijn vonnis aanzeggen.

- Vers 14 *allen die het gehoord hebben, zullen hun handen op zijn hoofd leggen:* door het horen dreigen ze medeschuldig te worden. Nu leggen ze zijn vloeken, schuld en oordeel op hen.
- Vers 15 *hij zal zijn zonde dragen:* de straf op zijn zonde dragen, ook al is het hem tijdens een twist in drift ontvallen.

Mattheüs 26: 57-68

- Vers 58 *zaal:* het paleis
- Vers 59 *zochten valse getuigenis tegen Jezus:* het is hun niet te doen om een eerlijk proces. Het doel, de dood van Jezus, heiligt alle middelen.
vonden niet: namelijk wat met enige schijn zou kunnen voortgebracht worden, om daarop Hem te veroordelen.
- Vers 61 *Deze heeft gezegd:* dit was een verdraaiing van de woorden van Christus. Hij heeft niet gezegd: 'Ik kan de tempel afbreken...' maar: 'breekt gij de tempel af...' en bedoelde daarmee de tempel van Zijn lichaam.
- Vers 60 *zweeg stil:* om daarmee te kennen te geven dat deze zaak zo ongegrond was, dat zij niet waardig was beantwoord te worden.
- Vers 63 *Ik bezweer U bij de levende God:* Kajafas wil dat Jezus onder ede verklaart of Hij de Christus is of niet. Jezus zweert niet. Zijn ja is ja en Zijn nee is nee.
- Vers 64 *Gij hebt het gezegd:* Joodse wijze van bevestigen: Ik ben het.
Van nu aan zult Gij zien...: gij zult metterdaad bevinden dat Ik de Zoon van God ben, inzonderheid als gij voor Mij zult moeten verschijnen om geoordeeld te worden.
- Vers 65 *Toen verscheurde de hogepriester zijn kleet:* dit deden de Joden als zij wilden betonen een uiterste droefheid of mishagen over zekere zaak, als godslastering enz. God had de hogepriester verboden om zijn klederen te scheuren (Lev 21:10).
Hij heeft God gelasterd: Hij maakt Zich aan God gelijk.
wat hebben wij nog getuigen van node?: wij zijn zelf getuigen van Zijn Godslastering.
- Vers 67 *Toen spogen zij in Zijn aangezicht, enz.:* de rechters verliezen al hun waardigheid en maken er een beschamende, minderwaardige vertoning van. Spugen in iemands gezicht getuigt van de diepste verachting.

Achtergrondinformatie

Gods Naam misbruiken

Het lasteren houdt twee dingen in: iemand 'doorboren', zodat iemand ontkracht wordt of iemand voor inhoudsloos verklaren en daarmee ontkennen dat er enige kracht van hem kan uitgaan. In de oud-Oosterse voorstelling is er een nauw verband tussen een volk en zijn god. Achter een sterk volk moet een sterke god staan. Als je door een bepaalde magische formule de god kunt ontcrachten, is het gevolg dat ook het volk ontcracht wordt (denk ook aan Bileam). Dit is wat de Egyptische jonge man doet: hij doorboort de Naam van de Heere en probeert zo zijn tegenstander krachteloos te maken. Hij spreekt dus geen vloek uit in de onder ons gangbare zin van het woord, maar tast het heilig Wezen van Heere aan en verklaart dat voor inhoudsloos.

Het woord 'lasteren' in de grondtekst betekent in het algemeen 'aanduiden, noemen, uitspreken' en wordt zowel in goede als slechte zin gebruikt. Hoe het bedoeld is, moet uit het verband worden opgemaakt. Maar de Joden zijn van oudsher bij de algemene betekenis van het woord blijven staan, en hebben nu op de verzen 11 en 16 het bekende verbod gegrond, dat de naam Jahweh in het geheel niet uitgesproken mag worden. In plaats daarvan moet Adonai (= de Heere) gelezen worden. Maimonides zegt het volgende: Die naam werd vroeger alleen in het heiligdom en wel door de gewijde Priesters, bij de Priesterlijke zegen en door de Hogepriester, op de grote verzoendag uitgesproken. Later is dit ook afgeschaft en wordt altijd Adonai gezegd, zodat niet iemand de naam leerde die hij ontheiligen kon.

Alles waardoor God Zich openbaart, mag niet ijdellijk gebruikt worden. Dus ook zijn deugden, Zijn werken (donder en bliksem) en Zijn Woord (Bijbel) niet.

Schuldig

Door de zonde van de Egyptische jonge man was ieder die getuige was geweest medeplichtig. Het werd een (opgedrongen) persoonlijke schuld als ze niet werd teruggegeven aan degene van wie men haar ontvangen had. Dit teruggeven geschiedt door het straffen van de zondaar, maar vooraf ook symbolisch als de getuigen de handen op de zondaar leggen.

Het stilzwijgen van Jezus

Jezus zwijgt tegen de hogepriester Kajafas. Dit is geen stille berusting geweest, maar een daad van actieve gehoorzaamheid. Als Hij de volle waarheid openbaren zou aan het Sanhedrin, zou Hij de verborgen wil van Zijn Vader openbaren en daarmee tegen Zijn wil ingaan. Door te zwijgen heeft Hij de ernst van het heilswerk bewaard en zo iedereen voor de belangrijkste vraag gesteld: Geloofst gij, dat ik de Messias ben? Als Kajafas dan tot de vraag komt of Hij de Zoon van God is, zwijgt Jezus niet langer en komt met Zijn verklaring.

Heidelbergse Catechismus

Vraag 99

Wat wil het derde gebod?

Dat wij niet alleen met vloeken of met een valse eed, maar ook met onnodig zweren, de naam Gods niet lasteren noch misbruiken, noch ons met ons stilzwijgen en toezien zulke verschrikkelijke zonden deelachtig maken; en in het kort, dat wij de heiligen naam Gods anders niet dan met vrees en eerbied gebruiken, opdat Hij van ons recht beleden, aangeropen, en in al onze woorden en werken geprezen worde.

Vraag 100

Is het dan zo grote zonde, Gods naam met zweren en vloeken te lasteren, dat God zich ook over diegenen vertoort, die, zoveel als hun mogelijk is, het vloeken en zweren niet helpen weren en verbieden?

Ja gewisselijk; want er is geen groter zonde, noch die God meer vertoort, dan de lastering van Zijn Naam; waarom Hij die ook met de dood te straffen bevolen heeft.

Antwoorden werkboekje -10

Weet je het nog? Goed of fout?

1. Bij de uittocht uit Egypte gaf God aan Israël de Tien Geboden.	fout
2. De vloeker was de zoon van een Egyptische vader.	goed
3. De Israëlitische man vloekte de Naam van God.	fout
4. Mozes vroeg aan God welke straf de jonge man krijgen moest.	goed
5. De getuigen moesten hun hand op het hoofd van de man leggen.	goed
6. Er waren veel bewijzen voor de schuld van de Heere Jezus	fout
7. Annas was de hogepriester die de vergadering leidde.	fout
8. De Heere Jezus wilde de tempel afbreken.	fout
9. De Heere Jezus zweeg toen Hij vals beschuldigd werd.	goed
10. De Heere Jezus werd veroordeeld omdat Hij de waarheid sprak.	goed

Om over te praten

1a. Hij had gevloekt en de Naam van God gelasterd.

b. Hij zei dat Hij de Zoon van God was. Volgens de hogepriester en de Raad was dit Godslastering omdat zij niet wilden geloven dat Hij werkelijk de Zoon van God was.

c. De man had deze zonde echt gedaan en stierf om zijn zonde. De Heere Jezus was onschuldig en stierf voor de zonden van Zijn volk.

2a. Wat zou jij deze jongen antwoorden? In onze ogen is het misschien genoeg om niet mee te doen, maar voor God ben je ook schuldig als iemand in je omgeving vloekt en je zegt er niets van. Het kan moeilijk zijn hoe je in zo'n situatie moet reageren. Praat erover met de kinderen: waarom vind je het moeilijk om er iets van te zeggen? Bespreek ook hoe het wel zou kunnen:

- Vraag de Heere of Hij je in zulke situaties wil helpen. Je hoeft het niet alleen te doen. Vraag of Hij je wil laten zien wat je zeggen moet en of Hij je vrijmoedigheid wil geven.
- Veel mensen die niet in God geloven, hebben er geen erg in wat een vloek betekent of wat de Naam van Jezus voor christenen betekent. Je kunt een vraag stellen: weet je wat je nu zegt?
- Word niet boos of ga anderen niet de les lezen, maar vertel waarom jij het erg vindt als er wordt gevloekt, waarom dat jou pijn doet.
- Denk na wanneer je er het beste iets van kan zeggen. Als het heel druk is, kun je soms beter wachten tot je met iemand alleen kan praten.
- Word je uitgelachen? Blijf rustig, word niet boos, maar zeg dat je gewoon wilt dat anderen weten hoe je over vloeken denkt. Je hoeft er daarna niet steeds op terug te komen als het weer gebeurt, want daarmee kun je het juist erger maken. Ze weten nu wat jij ervan vindt.

b. De meeste kinderen zullen schrikken als ze een vloek horen. Het kan jij pijn doen als je de Heere liefhebt en er wordt gespot met Zijn Naam. Ook een ongemakkelijk gevoel: ik moet nu iets zeggen, maar dat durf ik niet. Maar ook eerlijke verontwaardiging en drang om te waarschuwen.

c. De bovenstaande aspecten spelen weer mee. Als veel kinderen reageren met 'niets durven zeggen' is het goed om hierover door te praten. De Heere Jezus heeft Zelf gezegd dat wie zich voor Hem zal schamen, Hij Zich voor die persoon zal schamen bij de Vader. Als de liefde je dringt, kun je ook niet zwijgen. Als er iets lelijks gezegd wordt van iemand van wie je houdt (je vader of moeder bijvoorbeeld), laat je dat toch ook niet gebeuren?

3a. Ik zal zijn Die Ik zijn zal.

b. Wat betekent die Naam?

Dat God de Onveranderlijke is. Hij is van eeuwigheid Dezelfde, tot in eeuwigheid. Dit maakt God zoveel hoger en groter dan dat wij zijn. Wij zijn niet altijd hetzelfde.

c. Als we bidden, Hem lofprijzen, van Hem getuigen, met het Woord van God bezig zijn in bijvoorbeeld de kerk, op de club of op school.

d. Wat hoort bij elkaar, geef de vakken die bij elkaar horen dezelfde kleur.

Vloeken - Heere, verdoem mij

Prijzen - God groot maken, Hem eren

Bidden - Heere, behoud mij

Zweren - God erbij roepen

Kleur bekennen

Geef iedereen een rood en groen kaartje.

Groen = mee eens. Rood = niet mee eens.

Kies een paar van de stellingen hieronder.

Lees de stelling voor. Daarna moeten de kinderen kleur bekennen door een rood of groen kaartje omhoog te steken.

Praat daarna even door over de stelling.

Stellingen

- Vloeken is kinderachtig.
- Vloeken mag nooit, ook niet als je heel erg boos bent.
- Als iemand vloekt of scheldt, moet je hem of haar er altijd op aanspreken.
- In mijn vriendengroep wordt veel te veel gevloekt en gescholden.
- In een kinderboek mogen geen lelijke woorden staan.
- Je kunt beter schelden dan slaan.

Verwerking

- Ontwerp een poster die gebruikt kan worden door de Bond tegen het Vloeken.
- Bedenk een slogan en verberg die in een rebus. Als je in een groepje werkt, kun je de woorden verdelen. Bijvoorbeeld over vloeken of het gebruik van lelijke woorden. Het is niet eerbiedig om de Naam van God in een rebus te verwerken.

Puzzels

Wat staat er?

Spreek met eerbied over Gods Naam.

Lettermix

"Zet Heere een wacht voor mijne lippen."

Antwoorden werkboekje +10

Lees samen het gedeelte uit Leviticus 24

Vers 11

1a. Hij lasterde de Naam van God en vloekte.

b. Ik zal zijn Die Ik zijn zal.

c. Ik ben Die Ik ben, dit komt overeen met Jehova. Dit betekent dat God, Die Mozes zond, eeuwig is in Wezen, getrouw in Zijn beloften, en alvermogen in de uitvoering ervan. Ga na of de kinderen begrijpen wat er staat, kunnen ze het in eigen woorden zeggen? Dat God eeuwig is, er dus altijd is geweest en Hij zal er ook altijd zijn. Wat Hij beloofd heeft, doet Hij en geeft Hij. Een mens kan zijn belofte niet altijd waarmaken, maar de Heere kan en doet dat wel.

d. Die Naam is God Zelf. Wie Zijn Naam lastert, lastert dus God Zelf. Zijn Naam drukt Zijn Wezen uit, zegt dus Wie en Wat Hij is.

Vers 14

2a. Buiten de legerplaats.

b. Van de dieren die bij de offerdienst als zondoffer geslacht werden, werd het bloed door de Hogepriester in het heiligdom gebracht om verzoening te doen over de zonden. De resten van het offerdier werden buiten de legerplaats verbrand omdat die de onreinheid van de zonde droegen. Daarom moest Christus, het grote Offerlam, buiten de poort van Jeruzalem op Golgotha sterven.

c. Ze moesten hun handen op zijn hoofd leggen.

d. Dit moesten zij doen om daarmee te getuigen, dat zij hem met waarheid van deze zonde van godslastering beschuldigden, en dat hij also daaraan schuldig zijnde, deze straf verdiend had.

e. Beiden worden beschuldigd van godslastering en beiden worden ter dood veroordeeld. Het verschil is dat de man het echt gedaan had en de Heere Jezus niet. De jonge man is werkelijk schuldig, hij sterft om zijn eigen zonde. De Heere Jezus was onschuldig, Hij had nooit zonde gedaan maar Hij stierf voor de zonde van Zijn volk.

f. Over het algemeen vinden wij vloeken en verkeerde taal een veel minder zware zonde dan bijvoorbeeld stelen of doodslaan. Maar voor God is het een vreselijke zonde. Zijn Naam ontheiligen is Hem Zelf ontheiligen. Daarom heeft Hij bevolen dat overtreders van dit gebod gedood moeten worden. Als we dat tot ons door laten dringen, moeten we ons wel verootmoedigen voor God en onze dagelijkse schuld belijden.

3a. Welke overgeleverd is om onze zonden, en opgewekt om onze rechtvaardigmaking. Het gaat hier over de Heere Jezus, Die geleden heeft, is gestorven en weer opgestaan.

b. De Heere Jezus, Die Zelf volkomen onschuldig was, heeft willen lijden en sterven om de zonden van Zijn kinderen te kunnen vergeven. Ook voor de zonde van godslastering. Hij is ook weer opgestaan uit de dood om de vergeving die Hij verdiende uit te kunnen delen.

c. Het lijden en sterven van de Heere Jezus is genoegzaam, voldoende geweest voor alle zonden van alle mensen. Daarom is het nog steeds mogelijk om uit genade vergeving van zonden te krijgen.

4a. Een valse eed zweren, onnodig zweren, Gods Naam lasteren of misbruiken, zwijgen als iemand in onze omgeving dit gebod overtreedt.

b. Je kunt actief overtreden door zelf te vloeken of te spotten. Je kunt ook passief overtreden door niets te zeggen als een ander in jouw omgeving dit gebod overtreedt.

c. Gods Naam alleen met vrees en eerbied gebruiken, Hem belijden en aanroepen en Hem in al onze woorden en werken prijzen. We mogen Gods Naam met eerbied uitspreken in onze gebeden en lofprijzing. Ook om naar anderen van Hem te getuigen mag je Zijn Naam noemen. Als we Zijn Naam gebruiken moeten we altijd Zijn eer op het oog hebben. Dit betekent ook: eerbied bij het Bijbellezen, gebed, in de kerk en op de club.

5a. In onze ogen is het misschien genoeg om niet mee te doen, maar voor God ben je ook schuldig als iemand in je omgeving vloekt en je zegt er niets van.

b. De meeste kinderen zullen schrikken als ze een vloek horen. Het kan jij pijn doen als je de Heere liefhebt en er wordt gespot met Zijn Naam. Ook een ongemakkelijk gevoel: ik moet nu iets zeggen, maar dat durf ik niet. Maar ook eerlijke verontwaardiging en drang om te waarschuwen.

c. De bovenstaande aspecten spelen weer mee. Als veel kinderen reageren met 'niets durven zeggen' is het goed om hierover door te praten. De Heere Jezus heeft Zelf gezegd dat wie zich voor Hem zal schamen, Hij Zich voor die persoon zal schamen bij de Vader. Als de liefde je dringt, kun je ook niet zwijgen. Als er iets lelijks gezegd wordt van iemand van wie je houdt (je vader of moeder bijvoorbeeld), laat je dat toch ook niet gebeuren?

Het vierde gebod

Aren plukken op de sabbat

Lezen

Mattheüs 12: 1-8

Kerntekst

Gedenkt den sabbatdag, dat gij dien heiligt. Zes dagen zult gij arbeiden en al uw werk doen, maar de zevende dag is de sabbat des HEEREN uws Gods; dan zult gij geen werk doen, gij, noch uw zoon, noch uw dochter, noch uw dienstknecht, noch uw dienstmaagd, noch uw vee, noch uw vreemdeling, die in uw poorten is; Want in zes dagen heeft de HEERE den hemel en de aarde gemaakt, de zee en al wat daarin is, en Hij rustte ten zevenden dage; daarom zegende de HEERE den sabbatdag, en heiligde denzelven”
(Exodus 20 : 9-11).

Want de Zoon des mensen is een Heere ook van de sabbat
(Mattheüs 12 : 8).

Zingen

Psalm 26: 6, 8 en 12
Psalm 27: 2, 3 en 5
Psalm 63: 2, 3 en 5
Psalm 84: 1, 2, 4 en 5
Psalm 92: 1, 2 en 7
Psalm 116: 10 en 11
Psalm 122: 1, 2 en 3
Tien Geboden vers 1, 5 en 9

Over deze schets

Dit jaar is het thema van de vertelschetsen de Tien Geboden. Dit seizoen worden de eerste zes geboden behandeld. In deze schets gaat het over het vierde gebod: “Gedenkt den sabbatdag dat gij dien heiligt(...)” De Heere heeft ons één dag in de week gegeven waarop we Hem in het bijzonder mogen zoeken en met Zijn dienst bezig zijn. Er is zo vaak een verkeerd begrip van de besteding van die dag. Dat was al zo in de dagen van de Heere Jezus, zoals in deze vertelling zal blijken.

Calvijn zegt hierover: “De sabbat is ingezet omdat het noodzakelijk is dat wij ons de Heere heiligen en tot de geestelijke dienst van Hem opgeleid worden. Ook worden wij van alle tijdelijke besommingen ontslagen, waardoor wij des te ongestoorder de heilige samenkomsten kunnen houden.” De zondag is dus een groot geschenk van de Heere!

Vertelschets

“Laat ons de rustdag wijden met Psalmen tot Gods eer.”

Die psalm ken je vast wel! Misschien zingen jullie hem wel, zondags voordat je naar de kerk gaat.

Maar wat betekent dat nu precies: de rustdag wijden? Waarom ga jij naar de kerk en speelt je buurjongen verderop in de straat buiten? Wat mag je nu wel en wat niet? Wie heeft er nu gelijk?

Daarover gaat deze vertelling. Ook de Farizeeërs vonden het maar moeilijk. Je mocht toch op de sabbat niet werken?

Het is sabbat. Op de weg is het druk. Vandaag gaan de mensen in Israël naar de synagoge. Ze gaan daarheen om naar het Woord van de Heere te luisteren. Tussen al die mensen loopt ook de Heere Jezus. Ook Hij gaat naar de synagoge. Net als altijd. Dat is Zijn gewoonte.

Ook Zijn discipelen zijn bij Hem. Samen lopen ze tussen de korenvelden door. Het koren is al gegroeid. In de halmen zitten de rijpe korrels. Het kan bijna gemaaid worden. Dan wordt het gemalen en wordt er brood van gebakken. De discipelen zien die rijpe aren. Ze hebben honger. Eén van de discipelen pakt een korenaar, breekt hem af en wrijft de korrels uit de aar. Dan wrijft hij de korrels tussen zijn handen schoon en eet ze op. De andere discipelen volgen zijn voorbeeld. Ook zij plukken aren, wrijven ze fijn en eten de korrels op.

De Heere Jezus ziet wat Zijn discipelen doen. Maar Hij bestraft hen niet. Zijn discipelen die Hem altijd volgen, hebben honger. Ze moeten eten. En dat mogen ze ook. De Heere heeft Zelf in Zijn wet geschreven, dat als iemand honger heeft hij aren mag plukken uit het veld van een ander en die opeten. Nee, ze mogen geen aren plukken en die mee naar huis nemen. Maar ze mogen ze wel plukken en meteen opeten.

Tussen al die mensen lopen ook Farizeeërs. Ook zij zijn op weg naar de synagoge. Natuurlijk! Dat hoort toch zo. Dat heeft de Heere in Zijn Wet geboden. En anders hadden zij nog wel een wet gemaakt. Zo hebben ze immers zoveel wetten gemaakt! Ze hebben precies opgeschreven wat je op de sabbat wel en niet mag doen. Zo hebben ze bijvoorbeeld precies verteld hoever je op de sabbat mag lopen. En ook hebben ze opgeschreven welk werk je op de sabbat mag doen. Aan die geboden houden ze zich ook. En... ze willen dat ook de andere mensen die geboden precies zo houden. Dat vinden ze heel belangrijk. Maar ze vergeten iets. Ze vergeten het belangrijkste: dat ze de

Heere moeten liefhebben en dienen. En dat ze de geboden zelf helemaal niet kunnen houden. En wij? Lijken wij op die Farizeeërs? Weten wij ook zo goed voor een ander wat wel en wat niet mag? We kunnen heel netjes leven op zondag, maar als we de Heere niet lief hebben, vergeten we het belangrijkste.

De Farizeeërs lopen ook bij de Heere Jezus in de buurt. Niet omdat ze van Hem willen leren. Maar ze zoeken iets, wat Hij misschien wel verkeerd doet.

Zij zien wat de discipelen doen. O ja, aren plukken van het veld van een ander als je honger hebt, mag wel. Maar... vandaag is het sabbat. En op die dag mag je niet werken! En de discipelen doen wel werk, vinden de Farizeeërs. Ze plukken toch aren en wrijven die fijn...?

Ze denken er helemaal niet aan, waarom die discipelen aren plukken. Omdat ze honger hebben! Nee, ze denken maar aan één ding. De discipelen houden het vierde gebod niet. En... de Heere Jezus zegt er niets van. Hij bestraft ze niet eens!

De Farizeeërs gaan naar de Heere Jezus toe en zeggen: *"Zie, Uw discipelen doen wat niet is geoorloofd te doen op de sabbat."* Ze bedoelen: Uw discipelen doen iets wat volgens onze wetten, die wij gemaakt hebben, niet mag op de sabbat.

Wat zal de Heere Jezus antwoorden? Zal Hij Zijn discipelen verbieden nog langer aren te plukken? Nee, de Heere Jezus gaat hen vragen wat er in het Woord van God staat.

Hoor eens, wat de Heere Jezus zegt. Hij vraagt: "Hebben jullie niet gelezen wat David gedaan heeft toen hij honger had, hij en de mannen die met hem waren? Hoe hij in het huis van God is gegaan en de toonbroden gegeten heeft, die hij niet mocht eten, maar de priesters alleen?" De Heere Jezus stelt hen een vraag zodat ze na zullen gaan denken over wat nu eigenlijk de bedoeling is van het gebod dat de Heere gegeven heeft.

Je ziet de Farizeeërs denken. David die toonbroden at en die ook gaf aan de mensen die bij hem waren? O, zij kennen die geschiedenis van David wel. David moest vluchten voor koning Saul, die hem probeerde te doden. Maar hij kon zo snel geen eten meenemen. Daarom was hij naar Nob gegaan, waar de tabernakel, het huis van de Heere, stond. Daar was hij bij de priester Achimelech terecht gekomen. En hij had gevraagd of Achimelech misschien wat brood voor hem had. Maar dat had de priester niet. Het enige dat hij had, waren de toonbroden. De twaalf broden, die een week lang op de tafel in de tabernakel hadden gelegen, waren vandaag weggehaald. De priesters hadden er twaalf verse broden voor in de plaats gelegd. De broden die weggehaald waren, mochten de priesters opeten in de tabernakel. Dat was het enige wat Achimelech had. Meer niet. En die broden mochten alleen door de priesters gegeten worden, had de Heere gezegd. Maar David had zo'n honger... Moest hij David dan zonder eten wegsturen? David had tegen Achimelech gezegd: "Geef mij die broden." En wat had Achimelech toen gedaan? Had hij gezegd: Nee, David, dat mag niet: jij en de mannen die bij je zijn, zijn geen priester? Had hij David zonder eten weggestuurd? Nee, want de Heere wil dat wij Hem liefhebben boven alles en onze naaste als onszelf. Achimelech had hem de toonbroden meegegeven. David en zijn mannen hadden ze gegeten. De Heere had hen daarvoor niet gestraft. En ook de priester, die hem de broden gegeven had, was daar niet voor gestraft. De priester had de wet van de Heere juist wel gehouden. Hij had mensen die honger hadden, eten gegeven!

Maar de Heere Jezus is nog niet klaar. Hij gaat verder en zegt: "Hebben jullie niet gelezen in Gods Woord, dat de priesters op de sabbat wel werken en dat ze toch onschuldig zijn?"

De Farizeeërs weten wel wat de priesters doen in de tempel. Iedere dag zijn ze daar aan het werk. Ze maken de offers klaar en brengen die, ze doen al het werk in de tempel, het huis van de Heere. Dat doen ze ook op de sabbatdag, de dag waarvan de Heere gezegd heeft: *"Gedenkt de sabbatdag dat gij die heiligt. Zes dagen zult gij arbeiden en al uw werk doen, maar de zevende dag is de sabbat des Heeren uws Gods, dan zult gij geen werk doen."* Ook op die dag doen de priesters, de knechten van de Heere, het werk dat de Heere hen gegeven heeft. Ja, op die dag werken ze zelfs het hardst! En toch zijn ze onschuldig.

"Ik zeg u," gaat de Heere Jezus verder, *"Één meerder dan de tempel is hier."*

De Heere Jezus zegt eigenlijk: Farizeeërs, jullie vinden de tempel zo belangrijk. En dat is ook zo. Het is het huis van Mijn Vader. Hij heeft precies verteld wat daar allemaal moet gebeuren en ook hoe het moet gebeuren. En dat moet zo ook op de sabbatdag, de rustdag.

Maar weten jullie wel Wie Ik ben? Ik ben meer dan de tempel, die jullie zo belangrijk vinden. Ik ben de Heere van de tempel. Ik heb jullie al die wetten gegeven. En Ik heb jullie de tempel gegeven en alle dingen in de tempel wijzen naar Mij. Ik heb ook dit gebod vervuld. Ik heb het precies zo onderhouden, zoals Mijn Vader dat wil. Niet voor Mijzelf, maar voor mensen die het iedere keer weer moeten belijden, dat ze de sabbatdag niet onderhouden zoals de Heere dat van hen vraagt. Om hun zonden te kunnen vergeven, zal Ik voor hen de dood ingaan. En eenmaal zullen ze voor eeuwig sabbat mogen vieren. De sabbat die al in dit leven begint en waaraan straks nooit meer een eind komt.

Het gaat bij het onderhouden van Mijn geboden er niet alleen om dat je precies doet, wat er in de geboden staat, maar het gaat erom, dat je God liefhebt boven alles en je naaste als jezelf. En dan is het niet het belangrijkste hoeveel stappen je op die rustdag doet, of dat je geen werk doet. Het gaat erom dat je die dag besteedt zoals Ik dat wil. Of je hem gebruikt om de Heere te zoeken en Hem te dienen met je hart. Of je die dag niet gebruikt voor jezelf, maar voor de Heere.

Waarom aten David en zijn mannen van de toonbroden? Omdat het nodig was en omdat ze anders geen kracht hadden om voor Saul te vluchten. Waarom doen de priesters op de sabbat werk in de tempel? Omdat de Heere dat bevolen heeft en omdat het werk nodig is.

Op de rustdag mag jij naar de kerk om daar naar het Woord van de Heere te luisteren, om samen te bidden en te zingen. Je krijgt van de Heere een hele dag in de week om met de dingen van Zijn Koninkrijk bezig te zijn. Om Hem te zoeken. Is dat geen wonder? De Heere zoekt je behoud. En daarvoor geeft Hij je iedere week een hele dag de tijd om daarmee bezig te zijn. Gebruik die dag daar dan ook voor. Zoek de Heere, terwijl Hij te vinden is.

En als je Hem vindt, wordt de rustdag ook voor jou de mooiste dag van de week. Omdat je dan mag luisteren naar wat de Heere - juist op die dag - tot je wil spreken door Zijn Woord en Geest. Dan wordt het echt rustdag.

En als je dan eenmaal sterft, dan breekt de eeuwige rustdag aan, waarin je nooit meer hoeft te zondigen. Daar hoeft je de Heere nooit meer verdriet te doen met je zonden. Maar daar mag je Hem dan voor eeuwig dienen zonder zonde.

Aantekeningen bij de tekst

Exodus 20

Vers 9 *gedenkt*: hebt voortdurend voor de geest, vergeet niet
dat gij dien heiligt: zondert hem af van uw gewoonlijke werk of dagelijkse arbeid, behorende tot dit tijdelijke leven, en besteedt hem om God te dienen met heilige werken, die de eer van God en het eeuwige en het geestelijke leven aangaan.

Mattheüs 12

- Vers 1 *sabbatdag*: een rustdag.
door het gezaaide: over het pad van een korenakker.
begonnen aren te plukken en te eten: dat was geoorloofd (zie ook Deuteronomium 23: 25), maar het mocht volgens de Farizeeërs niet op de sabbat (zie verder achtergrondinformatie).
- Vers 2 *wat niet geoorloofd is op de sabbat*: op de sabbat mocht er geen werk gedaan worden; daar stond de doodstraf op.
- Vers 5 *ontheiligen*: door allerlei werk te doen. Zij slachten dieren, dragen lasten en andere dingen die de Heere geboden heeft voor Zijn dienst te doen.
en nochtans onschuldig zijn: omdat zij de Heere daarmee dienen.
- Vers 6 *Eén meerder dan de tempel*: de Heere Jezus was de Heere van de tempel en alles in de tempel wees naar Hem.
- Vers 7 *Ik wil barmhartigheid*: weldadigheid. De (naasten)liefde is de vervulling van de Wet.
niet offerande: Christus wijst het offeren en daarmee alle godsdienstplichten niet af, maar wel als het gebeurt in een geest van liefdeloosheid.
- Vers 8 *de Zoon des mensen is een Heere*: de Heere Jezus is de Wetgever. Hij heeft macht om orde te stellen over de werken van de sabbat.

Markus 2

Vers 27 *De sabbat is gemaakt om de mens...: God heeft de sabbat gegeven ten gunste van de mens. Om te genieten van de lichamelijke en geestelijke rust en in alle vrijheid de Heere te kunnen dienen.*

Achtergrondinformatie

Instelling van de sabbat

Het woord 'sabbat' betekent 'rust' en 'ophouden van enige werken'.

Het volk van Israël kende diverse 'sabbatten':

1. de zevende dag (de 'sabbat') en de vierdagen.
2. van de maanden, zoals de 'nieuwe maan'
3. van jaren, zoals het 'sabbatsjaar' en het 'jubeljaar' (zie Leviticus 25)

De wekelijkse sabbat heeft God voor alle mensen en voor alle tijden ingesteld bij de schepping van de hemel en de aarde. *Zie Gen. 2 : 2, 3*

Het vierde gebod

De Heere verwijst in dit gebod naar de instelling ervan. *"Gedenkt den sabbatdag, dat gij dien heiligt. Zes dagen zult gij arbeiden en al uw werk doen; Maar de zevende dag is de sabbat des HEEREN, uws Gods; dan zult gij geen werk doen, gij, noch uw zoon, noch uw dochter, noch uw dienstknecht, noch uw dienstmaagd, noch uw vee. Noch uw vreemdeling, die in uw poorten is; Want in zes dagen heeft de HEERE den hemel en de aarde gemaakt, de zee, en alles wat daarin is, en Hij rustte ten zevenden dage; daarom zegende de HEERE de sabbatdag, en heiligde denzelven"* (Exodus 20: 8-11).

Zoals God in zes dagen de hemel en de aarde schiep en op de zevende dag rustte, zo wil Hij ook dat mensen zes dagen werken en op de sabbatdag rusten.

Heilige dag

God heeft vanaf de schepping één dag in de week afgezonderd voor Zijn heilige dienst. Daarom is deze dag een heilige dag. Dit geldt niet alleen onder het Oude, maar ook onder het Nieuwe Verbond, Deze dag heeft een bijzondere betekenis in onderscheid met de overige dagen van de week. Als Paulus zegt dat alle dagen gelijk zijn, heeft hij daarmee de christenjoden op het oog die wilden vasthouden aan de onderhouding van de Oudtestamentische sabbatten of feestdagen en de sabbat als zevende dag, zoals duidelijk blijkt uit wat hij daarover schrijft aan de heidenchristenen: *Dat u niemand oordele* (zie verder Kol. 2: 16).

Het vierde gebod spreekt van rust na zes dagen arbeid. Dit gold voor de Oudtestamentische bedeling. Maar voor de Nieuwtestamentische bedeling heeft de Heere in Zijn Woord de eerste dag van de week aangewezen als de nieuwe rustdag. De Heere wil dat wij de sabbat 'heiligen'. Dat betekent dat wij die dag apart zetten en hem afzonderen van alle andere dagen van de week. Dat we op die dag niet ons dagelijks werk zullen doen. Maar dat we die dag zullen besteden om God te dienen met heilige werken, die zijn tot Gods eer en die het eeuwige en geestelijke leven aangaan.

Heidelbergse Catechismus

Zondag 38, vraag en antwoord 103.

Wat gebiedt God in het vierde gebod? Eerstelijk, dat de kerkedienst of het predikambt, en de scholen onderhouden worden, en dat ik inzonderheid op de Sabbat, dat is op de rustdag, tot de gemeente Gods naarstiglijk kome, om Gods Woord te horen, de Sacramenten te gebruiken, God de Heere openlijk aan te roepen en de armen Christelijke handreiking te doen; ten andere, dat ik al de dagen mijns levens van mijne boze werken ruste, de Heere door Zijn Geest in mij werken late, en alzo de eeuwige sabbat in dit leven aanvange.

Rustdag

De sabbat is een rustdag. Mensen en dieren mogen op deze dag uitrusten van het dagelijks werk en nieuwe krachten verzamelen voor de werkweek die wacht. We moeten op de rustdag vermijden wat de rust kan verstoren. Alleen het noodzakelijke werk, zoals het verzorgen van mens en dier, de handhaving van de openbare orde en het werk in het Koninkrijk van God is op deze dag geoorloofd. In de onderhouding van de door God voorgeschreven rustdag komt het onderscheid openbaar tussen de kerk en de wereld. De wereld heeft geen rust.

Recreatie

Recreatie is iets anders dan rusten zoals God het bedoelt. Het recreëren op de rustdag gaat ten koste van het dienen van de Heere met ziel en lichaam. De ware rust vind je niet door erop uit te trekken, maar in het Woord van God, in Christus, in de onderhouding van Zijn geboden, met name van het vierde gebod. Niet één gebod krijgt zozeer de aandacht in Gods Woord als de heiliging van de sabbat. Wie de sabbat ontheiligt, kan niet meer bidden: *Uw Naam worde geheiligd*, de eerste bede.

Doel van de sabbat

De rustdag is bedoeld om ons in alle rust te kunnen wijden aan het dienen van de Heere. Op deze dag mogen we ons bezig houden met het zoeken van het Koninkrijk van God, met de geestelijke en eeuwige dingen. Bij alle vragen die er zijn over wat nu wel of niet mag is op deze dag, is dit het belangrijkste. Dienen we met wat we doen de Heere? Geven we daarmee een goed voorbeeld? *Want die Christus in deze dingen dient, is Gode welbehaaglijk en aangenaam de mensen* (Romeinen 14: 18). Tegen deze achtergrond moet dit Bijbelgedeelte gezien worden. De Heere Jezus verontschuldigt Zijn discipelen. Zijn discipelen zijn druk bezig met het werk in Gods Koninkrijk, daarom mogen ze met een gerust hart hun honger stillen. Dat komt hun geestelijke werk ten goede. Dit blijkt uit de twee voorbeelden die de Heere Jezus geeft. Wat niemand - behalve de priesters - op de sabbatdag mag doen, namelijk het eten van de heilige toonbroden, dat mogen David en zijn mannen op deze dag doen, omdat zij uitgeput zijn van de honger. Wat voor andere mensen niet mag, is voor de priesters toegestaan omdat het werk is in dienst van God.

De eerste dag

De eerste christenen hebben in onderscheid met de Joden de eerste dag van de week bestemd voor het dienen van de Heere. Uit het Nieuwe Testament blijkt dat deze dag door de apostelen is ingesteld. Het is de dag waarop de Heere Jezus is opgestaan uit de dood en de eeuwige rust heeft aangebracht voor Zijn volk. In het houden van de rustdag op de eerste dag van de week komt de geestelijke bedoeling van het vierde gebod duidelijk tot uiting. Het gaat erom dat wij tot rust komen in het volbrachte werk van de Heere Jezus en in Zijn kracht rusten van onze boze werken. Hier ligt het begin van de eeuwige rust.

"Wat gebiedt God in het vierde gebod? (...) Dat ik al de dagen van mijn leven van mijn boze werken ruste, de Heere door Zijn Geest in mij werken late en alzo de eeuwige sabbat in dit leven aanvange." Op de rustdag wordt ons geleerd al de dagen van ons leven te besteden in het dienen van de Heere. De rustdag is een instelling van God sinds de schepping. De Heere had Israël bij de Sinai de zevende dag als rustdag gegeven, omdat Hij na de schepping in zes dagende zevende dag gerust heeft, zoals dat ook in Exodus staat. Wij moeten zondag houden zoals de sabbat onderhouden moet worden en deze dag gebruiken voor het doel waarvoor de Heere hem gegeven heeft.

De dag des Heeren

De sabbat of eerste dag van de week wordt in het Nieuwe Testament 'de dag des Heeren' genoemd (Openbaring 1: 10). Onze naam 'zondag' komt uit de Germaanse tijd, waarin de zeven dagen van de week werden genoemd naar goden en hemellichamen. De naam 'zondag' betekent: aan de zon gewijd en is dus in feite geen goede naam voor de rustdag.

Barmhartigheid

Steeds weer brengt de Heere Jezus de Farizeeërs, die het zo nauw met de Wet van God willen nemen, onder de aandacht waar het God in de Wet om gaat: Ik wil barmhartigheid. Het gaat niet om al die niet ter zake doende uiterlijkheden, maar om datgene wat de Heere eenmaal Zelf gezegd heeft: *Gij zult liefhebben de Heere uw God met geheel uw hart en met geheel uw ziel en met geheel uw verstand en met geheel uw kracht. Dit is het eerste en het grote gebod. En het tweede aan dit gelijk is: Gij zult uw naaste liefhebben als uzelf. Aan deze twee geboden hangt de ganse Wet en de profeten.* En daar ontbreekt het de Farizeeërs nu juist aan.

Heere van de sabbat

Nergens hebben de Schriftgeleerden de Heere Jezus zo over lastig gevallen als over de onderhouding van de sabbat. Zij menen precies te weten wat er allemaal niet mag op deze dag. De Heere Jezus zet hen op hun plaats. Niet zij, maar Hij is de Heere van de sabbat. De Heere Jezus heeft de sabbat Zelf

ingesteld bij de schepping. Hij heeft het sabbatsgebod van de Sinaï afgekondigd. Hij bepaalt wat op de sabbat geoorloofd is.

Ook in dit opzicht vervult de Heere Jezus de Wet van God:

- Hij onderhoudt de sabbat voor de Zijnen.
- Hij draagt de straf voor hun overtredingen van de sabbat.
- Hij geeft de juiste uitleg van dit gebod in Zijn Woord.
- Hij schrijft dit gebod in ons hart, zodat we Zijn dag leren eerbiedigen.
- Hij overtuigt ons van zonde tegen het vierde gebod.
- Hij leert ons de dag des Heeren tot eer van Zijn Naam te besteden.
- Hij schenkt ons de zegen van het onderhouden van de rustdag.
- Hij brengt ons in de eeuwige rust.

Schriftberoep

Altijd beroept de Heere Jezus Zich alleen op het geschreven Woord van God en nooit op een traditie of gewoonte. Ook in deze verzen laat Hij wel drie keer de Heilige Schrift spreken.

Uiterlijke godsdienst

De onderhouding van het vierde gebod leent zich bij uitstek voor het beoefenen van de uiterlijke godsdienst. Vandaar dat de Farizeeërs zich met al hun vindingrijkheid op deze dag hebben gestort. Ze hebben nauwkeurig bepaald wat allemaal niet mag op deze dag. Naast het ene gebod dat God gegeven had hebben ze nog talloze sabbatsgeboden gemaakt. Daardoor maakten ze de sabbat tot een last. Zo werden negenendertig soorten van arbeid als onwettig aangewezen. Het gras mocht niet betreden worden, omdat dit enige overeenkomst had met het werk bij de oogst. Schoenen met spijkers mochten niet gedragen worden, omdat de spijkers 'een last' zouden zijn, en een last mocht niet vervoerd worden. Een kleermaker moest ervoor zorgen dat hij vrijdag tegen zonsondergang zijn naald niet meer bij zich had, uit vrees dat de sabbat zou beginnen, terwijl hij haar nog 'droeg'. Het vierde gebod spreekt echter voor zich.

Aren plukken

Het plukken van het koren in het veld van een ander werd uitdrukkelijk door de wet toegestaan. (Deuteronomium 23: 25). De overtreding van de discipelen lag hierin, dat zij het op de sabbat deden. Het plukken werd beschouwd als een soort van *maaien* en het wrijven van de aren als een soort *dorsen*. Zowel maaien als dorsen was verboden.

De voorbeelden die de Heere Jezus noemt

De geschiedenis die de Heere Jezus aanhaalt als Hij het over David heeft, kunnen we lezen in 1 Samuël 22. David is op de vlucht voor Saul en heeft niets van huis mee kunnen nemen. Hij komt bij de tabernakel in Nob en vraagt daar aan de hogepriester Achimelech om voedsel. Die heeft echter geen ander brood dan de toonbroden. Daarop zegt David: Geef mij die. Als we Schrift met Schrift vergelijken blijkt dat de toonbroden op de sabbat verwisseld werden (zie Leviticus 24: 8. "*Op elke sabbatdag geduriglijk zal men dat - de toonbroden, zoals uit vers 7 blijkt - voor het aangezicht des HEEREN toerichten*"). Dit mochten de priesters alleen doen. David heeft die toonbroden dus op de sabbat gegeten.

Maar de belangrijkste bedoeling van deze voorbeelden is te laten zien dat het uiteindelijk om het doel van deze wetten gaat en niet om de wetten zelf.

Antwoorden werkboekje -10

Weet je het nog?

1. sabbat
2. de synagoge
3. het gezaaide
4. honger
5. de aren
6. ze op de sabbat niet mogen werken
7. David
8. de toonbroden

9. de priesters eten
10. de priesters die op de sabbat hun werk doen in de tempel

Om over te praten

1. Het gaat er bij deze vraag niet in de eerste plaats om wat nu precies wel en niet mag op zondag, maar dat de kinderen eerlijk zullen luisteren naar wat de Heere in Zijn Woord zegt. Belangrijk is dat de Heere ons die dag heeft gegeven tot ons welzijn.
 - a. In het antwoord van de HC Zondag 38 staat dat wij inzonderheid (dat is: 'vooral') op de sabbat naar Gods huis komen om daar het Woord van God te horen. Als er op een andere dag kerk is, worden we daar ook verwacht. Ook dan wil de Heere Zijn Woord laten horen en met Zijn Geest werken in ons hart.
 - b. In het antwoord staat verder 'al de dagen van mijn leven'. De Heere wil dat we de hele week zullen leven tot Zijn eer en Hem zullen zoeken, met Hem zullen leven.
 - c. De Heere heeft ons zes dagen gegeven om ons werk te doen. Eén dag van de week is voor de dienst van de Heere. Op die dag mogen we Hem in het bijzonder dienen. Hoe dat moet, kunnen we onder andere lezen in het antwoord van de Catechismus. De Heere wil dat wij Hem lief hebben boven alles en onze naaste als onszelf.
 - d. Als wij het antwoord in de HC lezen en we doen die dingen ook allemaal, hebben we het op zondag heel druk! Naar de kerk gaan, goed luisteren naar wat daar verteld wordt, meebidden en zingen, de Heere zoeken. Na de kerkdienst met elkaar over de preek praten. En ook de rest van de dag met dingen van de Heere bezig zijn.
2. Antwoorden:

A	B
eerstelijk, dat de kerkdienst...	In de eerste plaats, dat de kerkdienst
het predikambt onderhouden worde	dat het werk van de predikant (de dominee) op die dag mag gebeuren
dat ik inzonderheid op de sabbat	dat ik vooral op de zondag
tot de gemeente Gods naarstiglijk kome	trouw naar de kerk kom
God de Heere openlijk aan te roepen	tot de Heere bidden (samen met de andere mensen)
de armen christelijke handreiking te doen	geld geef voor de arme mensen
al de dagen van mijn leven	mijn hele leven
van mijn boze werken ruste	geen zondige dingen doe
de eeuwige sabbat in dit leven aanvange	de eeuwige rust al in dit leven beginnen mag

3. Door voordat je naar de kerk gaat eerst op je slaapkamer tot de Heere te bidden en Hem te vragen of Hij je wil helpen om te luisteren naar Zijn Woord en of Hij Zijn Woord in je hart wil brengen. Maar ook of Hij de dominee die het Woord mag preken (of de ouderling die leest) wil helpen.
 Door naar de kerk te gaan en goed te luisteren naar wat de Heere daar tegen je wil zeggen. Misschien lukt het je wel om de tekst te onthouden waarover gepreekt of gelezen wordt. Je kan die tekst later thuis ook uit je hoofd leren. Of de psalmen te onthouden die worden gezongen. Later kunnen jullie die thuis ook nog een keer zingen. Door mee te zingen en te

bidden. Door geld te geven als er gecollecteerd wordt. Maar ook door na de kerkdienst met anderen over de preek na te praten of er zelf (biddend) nog over na te denken. Door zelf of met anderen voor de mensen te bidden die naar het ziekenhuis moeten of bij wie andere verdrietige dingen gebeurd zijn (mensen die de voorbede hebben gevraagd) Of juist te danken voor de mensen die dankzegging vroegen. Om een mooi boek te lezen, waardoor je meer van de Heere leert. Of een spel te doen waardoor je meer van de Bijbel leert.

4. Het vak kan ook voor de komende zondagen gebruikt worden als handvat voor de kinderen bij het onthouden van de preek of bij het praten over de preek. Misschien hebben ze zelf wel een notitieboekje waarin ze aantekeningen maken.
5. Laat de kinderen reageren op het verhaaltje. Sommige dingen gaan hetzelfde als bij hen thuis, andere dingen niet. Dat hoeft niet perse goed of fout te zijn. In het ene gezin gelden andere regels dan in het andere. Het is goed dat er regels zijn. Het gaat niet om de regels zelf, maar waarom we iets wel of juist niet doen.
Het is belangrijk dat de kinderen naar hun vader en moeder luisteren. Wat jouw vader en moeder zeggen, is voor jou belangrijk. Zo mag jij de zondag vieren! Ook al doen ze het bij je vriendje of vriendinnetje misschien anders.

Puzzel

“Zo is dan de Zoon des mensen een Heere ook van de sabbat” (Markus 2: 28).

Antwoorden werkboekje +10

Weet je het nog?

1. naar de synagoge. (G)
2. door het gezaaide. (E)
3. en beginnen aren te plukken. (D)
4. eten ze van de graankorrels. (E)
5. Zien wat de discipelen doen. (N)
6. Zie, Uw discipelen doen iets wat niet mag. (K)
7. want het is sabbat. (T)
8. door het stellen van een vraag. (D)
9. wat David gedaan heeft? (E)
10. en at van de toonbroden. (S)
11. door de priesters worden gegeten. (A)
12. geeft nog een ander voorbeeld. (B)
13. wat er in de Wet staat? (B)
14. werken op de sabbat in de tempel. (A)
15. ontheiligen de sabbat. (T)
16. onschuldig. (D)
17. Eén meerder dan de tempel hier is. (A)
18. een Heere ook van de sabbat. (G)

Uitkomst: Gedenkt de sabbatdag

Om over te praten

1. a. De scholen waar de dominees worden opgeleid.
b. Nee, ook op de andere dagen van de week, want er staat ‘inzonderheid’ (dat is ‘vooral’). Als er op andere dagen van de week kerk is, word je er ook verwacht.
c. Naar de kerk gaan om het Woord van de Heere te horen, de Sacramenten te gebruiken, God de Heere openlijk aan te roepen (samen bidden) en geld te geven voor de armen.
d. Nee, want er staat ‘inzonderheid op de sabbat’. De andere dagen horen daar ook bij. En verderop in het antwoord staat ook ‘alle dagen van mijn leven’.

- e. Van mijn boze werken ruste (dat betekent: geen zonden doen), de Heere door Zijn Geest in mij laten werken (door in Zijn Woord te lezen, naar Zijn Woord te horen, tot Hem te bidden)
- f. Dat is het begin van de eeuwige sabbat, van het eeuwige leven met de Heere. Dat begint hier op aarde al en gaat straks in de hemel verder.

2. Toelichting:

- Stille tijd houden, je hebt er nu meer tijd voor dan op andere dagen
- Naar de kerk gaan en daar goed luisteren naar wat de Heere tegen je wil zeggen.
- In de kerk meebidden en meezingen.
- De tekst waarover gepreekt wordt en de psalmen die gezongen worden opschrijven.
- De tekst waarover gepreekt is, later thuis uit je hoofd leren.
- Geld geven als er gecollecteerd wordt.
- Na de kerkdienst samen met anderen praten over wat je in de kerk gehoord hebt.
- De psalmen die worden gezongen later thuis samen nog eens zingen.
- Zelf nog (biddend) over de preek na te denken en misschien voor jezelf ook wel opschrijven. Door zelf of met anderen voor de mensen te bidden die naar het ziekenhuis moeten of bij wie andere verdrietige dingen gebeurd zijn (mensen die de voorbede hebben gevraagd). Of juist te danken voor de mensen die dankzegging vroegen.
- Door een mooi boek te lezen, waardoor je meer van de Heere leert.
- Vanuit de kinderen kunnen nog meer mogelijkheden genoemd worden.

3 Eigen antwoorden.

- 4 Laat de kinderen reageren op het verhaaltje. Sommige dingen gaan hetzelfde als bij hen thuis, andere dingen niet. Dat hoeft niet perse goed of fout te zijn. In het ene gezin gelden andere regels dan in het andere. Het is goed dat er regels zijn. Het gaat niet om de regels zelf, maar waarom we iets wel of juist niet doen.

Het is belangrijk dat de kinderen naar hun vader en moeder luisteren. Wat jouw vader en moeder zeggen, is voor jou belangrijk. Zo mag jij de zondag vieren! Ook al doen ze het bij je vriendje of vriendinnetje misschien anders.

Puzzel

“Zo is dan de Zoon des mensen is een Heere ook van de sabbat” (Markus 2: 28).